

**PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR**

NOTĂ

**referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 25
alin.(5) din Codul de procedura penală cu referire la dispozițiile art.16
alin.(1) lit.f) din același act normativ**

Către: Biroul permanent al Camerei Deputaților

De la: Secretarul general al Camerei Deputaților

Vă informăm că prin Decizia nr. 586 din 13 septembrie 2016, definitivă și general obligatorie, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1001 din 13 decembrie 2016, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate ridicată din oficiu, de Curtea de Apel Brașov – Secția penală și pentru cauze cu minori în Dosarul nr.9552/197/2014 și constată că dispozițiile art.25 alin.(5) din Codul de procedură penală, cu referire la dispozițiile art.16 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale în ceea ce privește lăsarea ca nesoluționată a acțiunii civile de către instanța penală, în cazul încetării procesului penal, ca urmare a intervenirii prescripției răspunderii penale.

Potrivit prevederilor art.147 alin.(1) din Constituția României, republicată, dispozițiile din legile în vigoare constatate ca fiind neconstituționale își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale, dacă, în acest interval, Parlamentul nu pune de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției.

Cu această lege a fost sesizată Comisia juridică, de disciplină și imunități.

Anexăm alăturat, Decizia Curții Constituționale nr. 586/2016.

Secretar general

Cristian Adrian PANCIU

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 184 (XXVIII) — Nr. 1001

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Mărti, 13 decembrie 2016

SUMAR

Nr.	Pagina	Nr.	Pagina
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE			
Decizia nr. 518 din 5 iulie 2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 215 alin. (2) lit. e) din Codul de procedură penală	2-4	2.362 Rezervația naturală Recifii Jurasici Cheia, 2.356 Rezervația naturală Peștera La Adam, 2.357 Rezervația naturală Peștera Gura Dobrogei, B.2 Rezervația naturală Gura Dobrogei	11
Decizia nr. 586 din 13 septembrie 2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 25 alin. (5) din Codul de procedură penală cu referire la dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. f) din același act normativ	5-8	2.672. — Ordin al ministrului finanțelor publice privind împuternicirea persoanelor din cadrul aparatului de inspecție economico-financiară de a verifica și controla perceperea și virarea timbrului Crucii Roșii și de a constata contravențiile și a aplica sancțiunile prevăzute de Legea Societății Naționale de Cruce Roșie din România nr. 139/1995	12
ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE			
976. — Ordin al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale pentru modificarea și completarea anexei la Ordinul ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 816/2016 privind aprobarea Listei detaliate a cheltuielilor eligibile pentru operațiunile finanțate, inclusiv cheltuielile de personal ale Autorității de management, în cadrul Programului operațional pentru pescuit și afaceri maritime 2014—2020	9-10	3.841. — Ordin al ministrului culturii privind declararea parțială din Lista monumentelor istorice a imobilului monument istoric Casă, situat în calea Dudești nr. 147, sectorul 3, București, din LMI, categoria II, monument, grupa valorică B	12
1.185. — Ordin al ministrului mediului, apelor și pădurilor privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului ariilor naturale protejate ROSPA0019 Cheile Dobrogei, ROSC10215 Recifii Jurasici Cheia		ACTE ALE AUTORITĂȚII DE SUPRAVEGHERE FINANCIARĂ	
		9. — Regulament privind regimul și principiile aferente remunerării personalului Autorității de Supraveghere Financiară	13-15

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 586

din 13 septembrie 2016

**referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 25 alin. (5)
din Codul de procedură penală cu referire la dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. f)
din același act normativ**

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Cristina Teodora Pop	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Marinela Mincă.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 25 alin. (5) din Codul de procedură penală cu referire la dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. g) din același act normativ, excepție ridicată, din oficiu, de Curtea de Apel Brașov — Secția penală și pentru cauze cu minori, în Dosarul nr. 9.552/197/2014, care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.336 D/2015.

2. La apelul nominal se constată lipsa părților. Procedura de citare este legal îndeplinită. Magistratul-asistent referă asupra faptului că, în prezenta cauză, prin Încheierea din 5 iulie 2016, în temeiul art. 58 alin. (4) din Legea nr. 47/1992 și art. 56 alin. (3) din Regulamentul de organizare și funcționare a Curții Constituționale, aprobat prin Hotărârea Plenului Curții Constituționale nr. 6 din 7 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 198 din 27 martie 2012, Curtea a dispus redeschiderea dezbaterilor pentru data de 13 septembrie 2016.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de admitere a excepției de neconstituționalitate. Se susține că este neconstituțională soluția juridică criticată, potrivit căreia, ca urmare a încetării procesului penal, în urma constatării împlinirii prescripției răspunderii penale, acțiunea civilă este lăsată nesoluționată de către instanța penală, deoarece astfel se încalcă dreptul la un proces echitabil al părții civile, precum și dreptul acesteia la soluționarea cauzei sale într-un termen rezonabil. Se susține că, în situații similare, chiar și Curtea Europeană a Drepturilor Omului a apreciat că, atunci când statul conferă unei părți posibilitatea ca, în cadrul procesului penal, să se constituie parte civilă, este obligat să îi asigure acesteia toate garanțiile conferite de art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, nerespectarea acestei obligații atrăgând numeroase hotărâri de condamnare, dintre care sunt enumerate hotărârile din 2 octombrie 2008, 19 noiembrie 2009 și 19 iunie 2012, pronunțate în cauzele *Afanasova împotriva Bulgariei*, *Tonchev împotriva Bulgariei* și *Constantin Florea împotriva României*. Se arată că, chiar dacă respectarea termenului rezonabil trebuie apreciată de la caz la caz, curgerea timpului în situația juridică analizată nu este imputabilă părții civile, ci, mai degrabă, organelor judiciare, motiv pentru care nu este echitabil să îi fie

cerut părții civile ca, după parcurgerea procedurii penale până la data constatării împlinirii prescripției răspunderii penale, să se adreseze instanței civile pentru soluționarea pretențiilor sale.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

4. Prin Încheierea din 3 septembrie 2015, pronunțată în Dosarul nr. 9.552/197/2014, Curtea de Apel Brașov — Secția penală și pentru cauze cu minori a sesizat, din oficiu, Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 25 alin. (5) din Codul de procedură penală cu referire la dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. g) din același act normativ, excepție ridicată într-o cauză având ca obiect soluționarea unui apel declarat de inculpat împotriva unei sentințe penale de condamnare pentru săvârșirea infracțiunii de vătămare corporală din culpă, prevăzută la art. 184 alin. 2 și 4 din Codul penal din 1969, cu privire la care instanța a pus în discuție prescripția răspunderii penale.

5. În motivarea excepției de neconstituționalitate se susține că textele criticate contravin prevederilor constituționale ale art. 20 alin. (2) referitoare la tratatele internaționale privind drepturile omului și art. 21 alin. (3) referitoare la dreptul la un proces echitabil, precum și dispozițiilor art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale cu privire la dreptul la un proces echitabil. Se arată că, în cazul constatării intervenirii prescripției răspunderii penale, conform dispozițiilor art. 25 alin. (5) din Codul de procedură penală coroborate cu prevederile art. 16 alin. (1) lit. f) din același cod, instanța de judecată este obligată să lase nesoluționată acțiunea civilă. Or, chiar dacă partea vătămată are deschisă calea acțiunii civile, după lăsarea nesoluționată a acțiunii civile de către instanța de judecată, tot se pune problema încălcării dreptului la un proces echitabil, având în vedere durata mare de timp în care instanțele naționale se pronunță asupra cererilor de acordare a despăgubirilor civile. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat în jurisprudența sa că durata termenului rezonabil de soluționare a acțiunilor civile începe să curgă de la data formulării cererii de acordare a despăgubirilor. Or, cum formularea unei astfel de cereri are loc, de regulă, imediat după săvârșirea faptelor, lăsarea nesoluționată a acțiunii civile după împlinirea termenului de prescripție a răspunderii penale aduce atingere dreptului la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil, prevăzut la art. 21 alin. (3) din Constituție și art. 6 din Convenție. Este invocată Hotărârea din 19 noiembrie 2009 a Curții Europene a Drepturilor Omului, pronunțată în Cauza *Tonchev împotriva Bulgariei*, prin care aceasta a reținut că nesoluționarea laturii civile în cazul prescripției răspunderii penale a încălcat dreptul de acces la justiție al reclamantului.

6. În conformitate cu dispozițiile art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului

și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

7. **Guvernul** opinează că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Se face trimitere la Decizia Curții Constituționale nr. 207 din 5 iunie 1997 prin care, cu privire la dispozițiile art. 346 alin. 2 din Codul de procedură penală din 1968, ce reglementau o soluție juridică similară, instanța de contencios constituțional a statuat că aceasta nu încalcă accesul liber la instanța civilă, care are posibilitatea de a constata îndeplinirea condițiilor răspunderii civile delictuale.

8. **Avocatul Poporului** apreciază că excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă, întrucât argumentele aduse în susținerea acesteia vizează o situație pur ipotetică. Se susține, în acest sens, că neconstituționalitatea reprezintă o stare organică a normei juridice contestate și nu poate fi dedusă dintr-o interpretare discutabilă a acesteia.

9. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

10. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

11. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie, conform încheierii de sesizare, prevederile art. 25 alin. (5) din Codul de procedură penală, cu referire la dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. g) din același cod. Din analiza excepției de neconstituționalitate Curtea reține că sunt criticate prevederile art. 25 alin. (5) din Codul de procedură penală, cu referire la dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. f) din același act normativ, care au următorul cuprins:

— Art. 25 alin. (5): „În caz de achitare a inculpatului sau de încetare a procesului penal, în baza art. 16 alin. (1) lit. b) teza întâi, lit. e), f), g), i) și j), precum și în cazul prevăzut de art. 486 alin. (2), instanța lasă nesoluționată acțiunea civilă.”;

— Art. 16 alin. (1) lit. f): „Acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu mai poate fi exercitată dacă: [...] f) a intervenit amnistia sau prescripția, decesul suspectului ori al inculpatului persoană fizică sau s-a dispus radierea suspectului ori inculpatului persoană juridică; [...]”.

12. Ulterior sesizării Curții Constituționale cu prezenta excepție de neconstituționalitate, dispozițiile art. 25 alin. (5) din Codul de procedură penală au fost modificate prin art. II pct. 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru completarea art. 31 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 389 din 23 mai 2016, având în prezent următorul cuprins: „În caz de achitare a inculpatului sau de încetare a procesului penal, în baza art. 16 alin. (1) lit. b) teza întâi, lit. e), f), i) și j), în caz de încetare a procesului penal ca urmare a retragerii plângerii prealabile, precum și în cazul prevăzut de art. 486 alin. (2), instanța lasă nesoluționată acțiunea civilă.”.

13. Având în vedere că soluția legislativă, conform căreia în cazul încetării procesului penal, ca urmare a constatării

intervenirii prescripției răspunderii penale, instanța penală lasă nesoluționată acțiunea civilă, a cărei neconstituționalitate este invocată în prezenta cauză, a fost menținută de către legiuitor în cuprinsul dispozițiilor art. 25 alin. (5) din Codul de procedură penală, Curtea reține ca obiect al prezentei excepții de neconstituționalitate prevederile art. 25 alin. (5) din Codul de procedură penală, cu referire la dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. f) din același act normativ, în forma modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2016.

14. Se susține că textele criticate contravin prevederilor constituționale ale art. 20 alin. (2) referitoare la tratatele internaționale privind drepturile omului și art. 21 alin. (3) referitoare la dreptul la un proces echitabil, precum și dispozițiilor art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale cu privire la dreptul la un proces echitabil.

15. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că textul criticat reglementează situațiile în care instanța penală lasă nesoluționată acțiunea civilă exercitată în cadrul procesului penal, respectiv cazul achitării inculpatului, cel al încetării procesului penal, conform art. 16 alin. (1) lit. b) teza întâi, lit. e), f), g), i) și j) din Codul de procedură penală, precum și cel reglementat la art. 486 alin. (2) din același cod. Cazurile care împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale sau determină încetarea procesului penal, reglementate la lit. b) teza întâi, lit. e), f), g), i) și j) ale art. 16 alin. (1) din Codul de procedură penală, sunt următoarele: fapta nu este prevăzută de legea penală [lit. b) teza întâi]; lipsește plângerea prealabilă, autorizarea sau sesizarea organului competent ori o altă condiție prevăzută de lege, necesară pentru punerea în mișcare a acțiunii penale [lit. e)]; a intervenit amnistia sau prescripția, decesul suspectului ori al inculpatului persoană fizică sau s-a dispus radierea suspectului ori inculpatului persoană juridică [lit. f)]; a fost retrasă plângerea prealabilă, în cazul infracțiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală, a intervenit împăcarea ori a fost încheiat un acord de mediere în condițiile legii [lit. g)]; există autoritate de lucru judecat [lit. i)]; și a intervenit un transfer de proceduri cu un alt stat, potrivit legii [lit. j)]. La rândul său, art. 486 alin. (2) din Codul de procedură penală prevede lăsarea nesoluționată a acțiunii civile de către instanța penală în cazul în care aceasta admite acordul de recunoaștere a vinovăției și între părți nu s-a încheiat tranzacție sau acord de mediere cu privire la acțiunea civilă.

16. Curtea reține că în ipoteza lăsării nesoluționate a acțiunii civile de către instanța penală, în situația pronunțării soluției de încetare a procesului penal, conform art. 16 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură penală, ca urmare a intervenirii prescripției răspunderii penale, persoana vătămată sau succesorii acesteia au posibilitatea de a se adresa, conform art. 27 alin. (2) din Codul de procedură penală, instanței civile competente, pentru soluționarea laturii civile a cauzei penale, conform dispozițiilor Codului de procedură civilă.

17. Curtea constată că, în ipoteza juridică analizată, acțiunea civilă a persoanei vătămate sau a succesorilor săi va fi promovată ulterior împlinirii termenului de prescripție a răspunderii penale și după momentul procesual al constatării de către instanța penală a împlinirii acestui termen. În acest sens, Codul de procedură penală instituie termene de prescripție ce variază de la 3 ani la 15 ani, iar, în cazul prescripției speciale, între 6 și 30 de ani.

18. Prin urmare, Curtea reține că, în situația, cea mai des întâlnită în jurisprudență, a constituirii persoanei vătămate sau a succesorilor acesteia ca parte civilă la data formulării plângerii penale sau la o dată imediat ulterioară acesteia, în ipoteza juridică analizată, durata soluționării acțiunii civile este egală cu

termenul de prescripție a răspunderii penale la care se adaugă durata soluționării cererii de către instanța civilă. În acest sens, drept garanții, menite să asigure celeritatea soluționării cauzelor, art. 27 alin. (2) teza a doua din Codul de procedură penală prevede că probele administrate în cursul procesului penal pot fi folosite în fața instanței civile, iar art. 522—526 din Codul de procedură civilă reglementează contestația privind tergiversarea procesului, instituție ce dă oricăreia dintre părți, precum și procurorului care participă la judecată posibilitatea de a invoca încălcarea dreptului la soluționarea procesului într-un termen optim și previzibil și de a solicita luarea măsurilor legale pentru ca această situație să fie înlăturată.

19. Referitor la prescripția răspunderii penale, Curtea constată că aceasta este o instituție de drept penal substanțial ce reglementează o cauză de stingere a raportului juridic penal de conflict, ca urmare a nerezolvării acestuia, într-o perioadă rezonabilă de timp, de către organele judiciare abilitate. Aceasta semnifică nu doar uitarea de către societate a săvârșirii unei fapte ce pune în pericol valori sociale ocrotite prin norme de drept penal, inutilitatea aplicării unei pedepse și sfârșitul unei perioade de incertitudine a situației juridice a făptuitorului, dar și încetarea procesului penal ca urmare a lipsei de diligență a organelor judiciare în soluționarea cauzelor penale, aspect ce presupune culpa acestora din urmă.

20. Curtea reține că, spre deosebire de reglementarea similară, din cuprinsul art. 346 alin. (4) din Codul de procedură penală din 1969, conform căreia, în caz de încetare a procesului penal, ca urmare a intervenirii prescripției răspunderii penale, instanța penală era obligată să procedeze la soluționarea acțiunii civile promovate în fața sa, legiuitorul a prevăzut, la art. 25 alin. (5) din Codul de procedură penală în vigoare, lăsarea nesoluționată a acțiunii civile formulate în cadrul procesului penal, în situația constatării prescripției răspunderii penale. Așa fiind, după împlinirea termenului de prescripție, stabilit conform art. 154 alin. (1) din Codul penal, sau al împlinirii termenului prescripției speciale, potrivit art. 155 alin. (4) din Codul penal, singurul remediu procesual asigurat persoanei vătămate, constituită parte civilă în procesul penal, conform prevederilor art. 20 din Codul de procedură penală, în vederea acoperirii prejudiciului suferit prin săvârșirea infracțiunii este cel al promovării unei acțiuni civile la instanța civilă competentă. Acesta presupune asumarea de către persoana vătămată a inițierii și parcurgerii unei noi proceduri judiciare, a cărei desfășurare este caracterizată printr-o întindere cronologică semnificativă, care, adunată cu durata procedurii penale parcurse până la momentul încetării procesului penal, conform art. 396 alin. (6) din Codul de procedură penală, determină prelungirea, pentru perioade lungi de timp, a procesului judiciar de recuperare a respectivelor prejudicii.

21. Având în vedere argumentele anterior arătate, Curtea constată că soluția juridică reglementată la art. 25 alin. (5) din Codul de procedură penală generează o prelungire nejustificată a procedurilor judiciare în privința persoanei vătămate prin săvârșirea unei infracțiuni, în situația prescripției răspunderii penale a inculpatului, de natură a încălca dreptul la un proces echitabil al acesteia, în componenta sa referitoare la dreptul la soluționarea cauzelor într-un timp rezonabil, drept fundamental prevăzut la art. 21 alin. (3) din Constituție și art. 6 din Convenție.

22. Cu privire la acesta din urmă, Curtea a statuat, în jurisprudența sa, în repetate rânduri, existența obligației soluționării cauzelor într-un termen rezonabil, prin punerea în balanță a tuturor elementelor specifice acestora (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 316 din 17 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 608 din 9 august 2016, paragraful 21, și Decizia nr. 513 din 5 iulie 2016, publicată

în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 956 din 28 noiembrie 2016, paragraful 19). Prin aceeași jurisprudență, instanța de contencios constituțional a reținut că respectarea dreptului la un proces echitabil, prin soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil, constituie, totodată, un imperativ ce rezultă din principiul legalității procesului penal, prevăzut la art. 2 din Codul de procedură penală (a se vedea Decizia nr. 423 din 9 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 538 din 20 iulie 2015, paragraful 36).

23. De altfel, Curtea reține că, într-o ipoteză juridică similară, prin Hotărârea din 19 noiembrie 2009, pronunțată în Cauza *Tonchev împotriva Bulgariei*, paragraful 47, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat încălcarea art. 6 din Convenție, prin nerespectarea standardului termenului rezonabil, într-o cauză în care procedura de soluționare a pretențiilor civile ale reclamantului, referitoare la repararea prejudiciilor provocate prin săvârșirea unei infracțiuni, a depășit opt ani și două luni. Cu acest prilej, instanța europeană a statuat, totodată, că, de fapt, caracterul rezonabil al duratei procedurii judiciare trebuie apreciat în funcție de particularitățile fiecărei cauze, conform criteriilor pe care le-a stabilit în jurisprudența sa, și, în mod special, în funcție de complexitatea cauzei și de conduita reclamantului și a autorităților implicate.

24. Prin hotărârea anterior referită, paragrafele 50—53, dar și prin hotărârile din 2 octombrie 2008 și 22 ianuarie 2009, pronunțate în cauzele *Atanasova împotriva Bulgariei*, paragraful 46, și *Dinchev împotriva Bulgariei*, paragraful 50, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat, de asemenea, încălcarea art. 6 din Convenție, prin nerespectarea dreptului de acces la o instanță, reținând că lăsarea nesoluționată a acțiunii civile de către instanța penală, ca urmare a constatării împlinirii termenului de prescripție a răspunderii penale, este de natură a lipsi reclamantul de acest drept, chiar dacă aceștia ar fi putut să obțină repararea prejudiciilor provocate prin săvârșirea infracțiunii pe calea acțiunii civile. În acest sens, instanța europeană a reținut că, chiar dacă legislația națională conferea reclamantilor o altă cale de a obține repararea prejudiciilor produse prin săvârșirea unor infracțiuni, statul este obligat să asigure persoanelor în cauză garanțiile fundamentale prevăzute la art. 6 din Convenție în procedurile judiciare alese. În aceste condiții, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că reclamantului nu trebuie să îi fie cerut să aștepte mulți ani de la data constituirii sale ca parte civilă în procesul penal, pentru ca apoi să își formuleze aceleași pretenții, din nou, în fața instanțelor civile. Totodată, instanța de la Strasbourg a reținut că această concluzie nu poate fi modificată de argumentul că partea interesată ar fi putut promova, de la bun început, o acțiune civilă pentru soluționarea pretențiilor sale, arătând că preferința acestuia pentru a solicita repararea prejudiciilor în cadrul procesului penal nu apare ca fiind nejustificată în situațiile date și că, odată aleasă această cale de reparare a pagubei, reclamantul este îndreptățit să îi fie soluționată cererea și nu să îi fie cerut să încerce o cale alternativă de soluționare, prevăzută de legislația națională.

25. În fine, prin Hotărârea din 19 iunie 2012, pronunțată în Cauza *Constantin Florea împotriva României*, paragraful 33, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că, în situația prelungirii duratei cauzei penale din cauza termenului necesar pentru soluționarea unor conflicte de competență, sau din cauza numeroaselor trimiteri între instanțe și diverse parchete, până la constatarea intervenției prescripției răspunderii penale, nu este nerezonabil să se creadă că aceste probleme legate de competența instanțelor și casările repetate au cauzat întârzieri care nu pot fi imputate reclamantului. Prin hotărârea anterior menționată, instanța europeană a conchis că durata procedurii

în fața organelor judiciare interne a fost excesivă și că aceasta nu corespunde standardului termenului rezonabil.

26. Având în vedere aceste argumente, Curtea constată că lăsarea nesoluționată a acțiunii civile de către instanța penală, în cazul prevăzut la art. 25 alin. (5) din Codul de procedură penală, cu referire la art. 16 alin. (1) lit. f) din același cod, presupune, *de plano*, repararea prejudiciilor provocate prin săvârșirea infracțiunilor pentru care intervine prescripția răspunderii penale în urma parcurgerii unei proceduri nejustificat de lungi, care presupune mai întâi constituirea persoanei vătămate sau a moștenitorilor acesteia ca parte civilă în procesul penal, iar, apoi, după pronunțarea de către instanța penală a soluției încetării procesului penal, parcurgerea procedurii civile. Caracterul nejustificat al întinderii în timp a acestei proceduri este dat de premisa unei durate ce variază între 3 și 30 de ani, la care se adaugă durata soluționării acțiunii civile promovate în fața instanței civile. Or, prin raportare la standardele impuse prin jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului mai sus invocată, caracterul nerezonabil al unor astfel de termene este de netăgăduit.

27. Așa fiind, Curtea constată că garanțiile procesuale prevăzute la art. 27 alin. (2) teza a doua din Codul de procedură penală și la art. 522—526 din Codul de procedură civilă, analizate la pct. 19 *supra*, apar ca fiind insuficiente pentru asigurarea dreptului fundamental prevăzut la art. 21 alin. (3) și art. 6 din Convenție.

28. De asemenea, prin raportare la aceeași jurisprudență a Curții Europene a Drepturilor Omului, mai sus menționată, Curtea reține că dispozițiile art. 20 și art. 27 alin. (1) din Codul de procedură penală instituie un drept de opțiune în favoarea persoanei vătămate și a succesorilor acesteia, care pot exercita acțiunea civilă în procesul penal, prin constituirea ca parte civilă, sau pot opta pentru repararea prejudiciilor produse prin săvârșirea infracțiunii pe calea unei acțiuni civile distincte promovate la o instanță civilă. Însă, conform art. 27 alin. (3) și (4) din Codul de procedură penală, opțiunea astfel exprimată are un caracter irevocabil. În acest sens, art. 27 alin. (3) din Codul de procedură penală prevede că persoana vătămată sau succesorii acesteia care s-au constituit parte civilă în procesul penal pot să introducă o acțiune în fața instanței civile doar dacă procesul penal a fost suspendat. Această acțiune se suspendă,

la rândul său, în condițiile prevăzute la alin. (7) al aceluiași art. 27, în cazul reluării procesului penal. Totodată, alin. (4) al art. 27 din Codul de procedură penală prevede că persoana vătămată sau succesorii acesteia, care au pornit acțiunea în fața instanței civile, pot să părăsească această instanță și să se adreseze organului de urmărire penală, judecătorului ori instanței, dacă punerea în mișcare a acțiunii penale a avut loc ulterior sau procesul penal a fost reluat după suspendare, dar că părăsirea instanței civile nu poate avea loc dacă aceasta a pronunțat o hotărâre, chiar nedefinitivă.

29. Însă, așa cum Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat în jurisprudența sa, indiferent de calea judiciară aleasă, asigurarea garanțiilor specifice dreptului la un proces echitabil este obligatorie. Or, lăsarea nesoluționată a acțiunii civile de către instanța penală, în condițiile intervenirii prescripției răspunderii penale, cu consecința obligării persoanei vătămate sau a succesorilor ei de a promova o nouă acțiune, în fața unei instanțe civile, în vederea reparării prejudiciilor provocate prin comiterea infracțiunii, după scurgerea unui interval de timp egal cu termenul de prescripție al răspunderii penale, este de natură a încălca dreptul acestora la un proces echitabil.

30. Prin urmare, Curtea constată că opțiunea persoanei prejudiciate prin săvârșirea unei infracțiuni pentru valorificarea pretențiilor sale pe calea acțiunii civile promovate în cadrul procesului penal este justificată de celeritatea soluționării cauzelor penale, iar diferitele incidente procedurale ce se ivesc pe parcursul acestei proceduri, independent de voința părții vătămate și pe care ea nu le poate anticipa în momentul alegerii între instanța penală și cea civilă, nu trebuie să afecteze caracterul echitabil al soluționării acțiunii sale, prin prelungirea acesteia dincolo de limitele unui termen rezonabil.

31. Având în vedere aceste considerente, Curtea reține că dispozițiile art. 25 alin. (5) din Codul de procedură penală, cu referire la art. 16 alin. (1) lit. f) din același cod, în situația încetării procesului penal ca urmare a intervenirii prescripției răspunderii penale, încalcă *per se* dreptul fundamental la un proces echitabil, fiind, astfel, contrare prevederilor art. 21 alin. (3) din Constituție și art. 6 din Convenție.

32. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

CAMERA DEPUTATILOR
DECIDE

Admite excepția de neconstituționalitate ridicată, din oficiu, de Curtea de Apel Brașov — Secția penală și pentru cauze cu minori în Dosarul nr. 9.552/197/2014 și constată că dispozițiile art. 25 alin. (5) din Codul de procedură penală, cu referire la dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale în ceea ce privește lăsarea ca nesoluționată a acțiunii civile de către instanța penală, în cazul încetării procesului penal, ca urmare a intervenirii prescripției răspunderii penale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Curții de Apel Brașov — Secția penală și pentru cauze cu minori și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 13 septembrie 2016.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

prof. unic. dr. VALER DORNEANU

Magistrat-asistent,
Cristina Teodora Pop

ROMÂNIA

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Palatul Parlamentului

Calea 13 Septembrie nr. 2, Intrarea B1, Sectorul 5, 050725 București 40, România

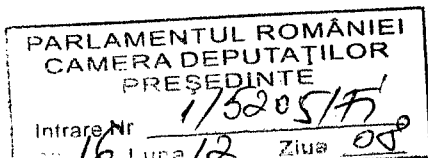
Telefon: (+4) 021.414.21.26

Fax: (+4) 021.414.21.39

Internet: <http://www.ccr.ro>

E-mail: pres@ccr.ro

Dosar nr.1336D/2015

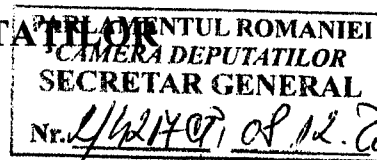
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURĂ JURISDICȚIONALĂ

12109 / 08 DEC 2016
NR.

Domnului

FLORIN IORDACHE

PREȘEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR

Vă comunicăm, alăturat, în copie, Decizia Curții Constituționale nr.586 din 13 septembrie 2016, definitivă și general obligatorie, prin care Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate ridicată din oficiu, de Curtea de Apel Brașov - Secția penală și pentru cauze cu minori, în Dosarul nr.9552/197/2014 și constată că dispozițiile art.25 alin.(5) din Codul de procedură penală, cu referire la dispozițiile art.16 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale în ceea ce privește lăsarea ca nesoluționată a acțiunii civile de către instanța penală, în cazul încetării procesului penal, ca urmare a intervenirii prescripției răspunderii penale.

Vă asigurăm de deplina noastră considerație.

Dep. Legislativ
Nota BP

PREȘEDINTE,

PROF.UNIV.DR. VALER DORNEANU

ROMÂNIA
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Dosarul nr.1336 D/2015

DECIZIA nr.586
din 13 septembrie 2016

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.25 alin.(5) din
Codul de procedură penală cu referire la dispozițiile art.16 alin.(1) lit.f) din același
act normativ

Valer Dorneanu	- președinte
Marian Enache	- judecător
Petre Lăzăroiu	- judecător
Mircea Ștefan Minea	- judecător
Daniel Marius Morar	- judecător
Livia Doina Stanciu	- judecător
Simona-Maya Teodoroiu	- judecător
Varga Attila	- judecător
Cristina Teodora Pop	- magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Marinela Mincă.

1. Pe rol se află soluținarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.25 alin.(5) din Codul de procedură penală cu referire la dispozițiile art.16 alin.(1) lit.g) din același act normativ, excepție ridicată, din oficiu, de Curtea de Apel Brașov - Secția penală și pentru cauze cu minori, în Dosarul nr.9552/197/2014, care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.1336 D/2015.

2. La apelul nominal se constată lipsa părților. Procedura de citare este legal îndeplinită. Magistratul-asistent referă asupra faptului că, în prezenta cauză, prin Încheierea din 5 iulie 2016, în temeiul art.58 alin.(4) din Legea nr.47/1992 și art.56 alin.(3) din Regulamentul de organizare și funcționare a Curții Constituționale, aprobat

ROMÂNIA
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Dosarul nr.1336 D/2015

DECIZIA nr.586
din 13 septembrie 2016

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.25 alin.(5) din
Codul de procedură penală cu referire la dispozițiile art.16 alin.(1) lit.f) din același
act normativ

Valer Dorneanu	- președinte
Marian Enache	- judecător
Petre Lăzăroiu	- judecător
Mircea Ștefan Minea	- judecător
Daniel Marius Morar	- judecător
Livia Doina Stanciu	- judecător
Simona-Maya Teodoroiu	- judecător
Varga Attila	- judecător
Cristina Teodora Pop	- magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Marinela Mincă.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.25 alin.(5) din Codul de procedură penală cu referire la dispozițiile art.16 alin.(1) lit.g) din același act normativ, excepție ridicată, din oficiu, de Curtea de Apel Brașov - Secția penală și pentru cauze cu minori, în Dosarul nr.9552/197/2014, care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.1336 D/2015.

2. La apelul nominal se constată lipsa părților. Procedura de citare este legal îndeplinită. Magistratul-asistent referă asupra faptului că, în prezenta cauză, prin Încheierea din 5 iulie 2016, în temeiul art.58 alin.(4) din Legea nr.47/1992 și art.56 alin.(3) din Regulamentul de organizare și funcționare a Curții Constituționale, aprobat

prin Hotărârea Plenului Curții Constituționale nr.6 din 7 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.198 din 27 martie 2012, Curtea a dispus redeschiderea dezbaterilor pentru data de 13 septembrie 2016.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de admitere a excepției de neconstituționalitate. Se susține că este neconstituțională soluția juridică criticată, potrivit căreia, ca urmare a încetării procesului penal, în urma constatării împlinirii prescripției răspunderii penale, acțiunea civilă este lăsată nesoluționată de către instanța penală, deoarece astfel se încalcă dreptul la un proces echitabil al părții civile, precum și dreptul acesteia la soluționarea cauzei sale într-un termen rezonabil. Se susține că, în situații similare, chiar și Curtea Europeană a Drepturilor Omului a apreciat că, atunci când statul conferă unei părți posibilitatea ca, în cadrul procesului penal, să se constituie parte civilă, este obligat să îi asigure acesteia toate garanțiile conferite de art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, nerespectarea acestei obligații atrăgând numeroase hotărâri de condamnare, dintre care sunt enumerate Hotărârile din 2 octombrie 2008, 19 noiembrie 2009 și 19 iunie 2012 pronunțate în cauzele *Atanasova împotriva Bulgariei*, *Tonchev împotriva Bulgariei* și *Constantin Florea împotriva României*. Se arată că, chiar dacă respectarea termenului rezonabil trebuie apreciată de la caz la caz, curgerea timpului în situația juridică analizată nu este imputabilă părții civile, mai degrabă, organelor judiciare, motiv pentru care nu este echitabil să îi fie cerut părții civile ca, după parcurgerea procedurii penale până la data constatării împlinirii prescripției răspunderii penale, să se adreseze instanței civile pentru soluționarea pretențiilor sale.

Curtea,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

4. Prin Încheierea din 3 septembrie 2015, pronunțată în Dosarul nr.9552/197/2014, **Curtea de Apel Brașov – Secția penală și pentru cauze cu minori a**

sesizat, din oficiu, Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art.25 alin.(5) din Codul de procedură penală cu referire la dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. g) din același act normativ, excepție ridicată într-o cauză având ca obiect soluționarea unui apel declarat de inculpat împotriva unei sentințe penale de condamnare pentru săvârșirea infracțiunii de vătămare corporală din culpă, prevăzută la art.184 alin.(2) și (4) din Codul penal din 1969, cu privire la care instanța a pus în discuție prescripția răspunderii penale.

5. În motivarea excepției de neconstituționalitate, se susține că textele criticate contravin prevederilor constituționale ale art.20 alin.(2) referitoare la tratatele internaționale privind drepturile omului și art.21 alin.(1) referitoare la dreptul la un proces echitabil, precum și dispozițiilor art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale cu privire la dreptul la un proces echitabil. Se arată că, în cazul constatării intervenirii prescripției răspunderii penale, conform dispozițiilor art.25 alin.(5) din Codul de procedură penală coroborate cu prevederile art.16 alin.(1) lit.f) din același cod, instanța de judecată este obligată să lase nesoluționată acțiunea civilă. Or, chiar dacă partea vătămată are deschisă calea acțiunii civile, după lăsarea nesoluționată a acțiunii civile de către instanța de judecată, tot se pune problema încălcării dreptului la un proces echitabil, având în vedere durata mare de timp în care instanțele naționale se pronunță asupra cererilor de acordare a despăgubirilor civile. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat în jurisprudența sa că durata termenului rezonabil de soluționare a acțiunilor civile începe să curgă de la data formulării cererii de acordare a despăgubirilor. Or, cum formularea unei astfel de cereri are loc, de regulă, imediat după săvârșirea faptelor, lăsarea nesoluționată a acțiunii civile după împlinirea termenului de prescripție a răspunderii penale aduce atingere dreptului la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil, prevăzut la art.21 alin.(3) din Constituție și art.6 din Convenție. Este invocată Hotărârea din 19 noiembrie 2009 a Curții Europene a Drepturilor Omului, pronunțată în cauza *Tonchev împotriva Bulgariei*, prin care aceasta a

reținut că nesoluționarea laturii civile în cazul prescripției răspunderii penale a încălcat dreptul de acces la justiție al reclamantului.

6. În conformitate cu dispozițiile art.30 alin.(1) din Legea nr.47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

7. **Guvernul** opinează că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Se face trimitere la Decizia Curții Constituționale nr.207 din 5 iunie 1997 prin care, cu privire la dispozițiile art.346 alin.2 din Codul de procedură penală din 1968, ce reglementau o soluție juridică similară, instanța de contencios constituțional a statuat că aceasta nu încalcă accesul liber la instanța civilă, care are posibilitatea de a constata îndeplinirea condițiilor răspunderii civile delictuale.

8. **Avocatul Poporului** apreciază că excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă, întrucât argumentele aduse în susținerea acesteia vizează o situație pur ipotetică. Se susține, în acest sens, că neconstituționalitatea reprezintă o stare organică a normei juridice contestate și nu poate fi dedusă dintr-o interpretare discutabilă a acesteia.

9. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Curtea,

examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

10. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție, precum și ale art.1 alin.(2), ale art.2, 3, 10 și 29 din Legea nr.47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

11. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie, conform încheierii de sesizare, prevederile art.25 alin.(5) din Codul de procedură penală, cu referire la dispozițiile art.16 alin.(1) lit.g) din același cod. Din analiza excepției de neconstituționalitate Curtea reține că sunt criticate prevederile art.25 alin.(5) din Codul de procedură penală, cu referire la dispozițiile art. 16 alin.(1) lit.f) din același act normativ, care au următorul cuprins:

- Art.25 alin.(5): *„În caz de achitare a inculpatului sau de încetare a procesului penal, în baza art. 16 alin. (1) lit. b) teza întâi, lit. e), f), g), i) și j), precum și în cazul prevăzut de art. 486 alin. (2), instanța lasă nesoluționată acțiunea civilă.”*

- Art.16 alin. (1) lit. f): *„Acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu mai poate fi exercitată dacă: [...] f) a intervenit amnistia sau prescripția, decesul suspectului ori al inculpatului persoană fizică sau s-a dispus radierea suspectului ori inculpatului persoană juridică; [...]”*.

12. Ulterior sesizării Curții Constituționale cu prezenta excepție de neconstituționalitate, dispozițiile art.25 alin.(5) din Codul de procedură penală au fost modificate prin art.II pct.2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.18/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru completarea art.31 alin.(1) din Legea nr.304/2004 privind organizarea judiciară, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.389 din 23 mai 2016, având în prezent următorul cuprins: *„În caz de achitare a inculpatului sau de încetare a procesului penal, în baza art. 16 alin. (1) lit. b) teza întâi, lit. e), f), i) și j), în caz de încetare a procesului penal ca urmare a retragerii plângerii prealabile, precum și în cazul prevăzut de art. 486 alin. (2), instanța lasă nesoluționată acțiunea civilă.”*

13. Având în vedere că soluția legislativă, conform căreia în cazul încetării procesului penal, ca urmare a constatării intervenirii prescripției răspunderii penale, instanța penală lasă nesoluționată acțiunea civilă, a cărei neconstituționalitate este

invocată în prezenta cauză, a fost menținută de către legiuitor în cuprinsul dispozițiilor art.25 alin.(5) din Codul de procedură penală, Curtea reține ca obiect al prezentei excepții de neconstituționalitate prevederile art.25 alin.(5) din Codul de procedură penală, cu referire la dispozițiile art.16 alin.(1) lit.f) din același act normativ, în forma modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr.18/2016.

14. Se susține că textele criticate contravin prevederilor constituționale ale art.20 alin.(2) referitoare la tratatele internaționale privind drepturile omului și art.21 alin.(1) referitoare la dreptul la un proces echitabil, precum și dispozițiilor art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale cu privire la dreptul la un proces echitabil.

15. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că textul criticat reglementează situațiile în care instanța penală lasă nesoluționată acțiunea civilă exercitată în cadrul procesului penal, respectiv cazul achitării inculpatului, cel al încetării procesului penal, conform art.16 alin.(1) lit.b) teza întâi, lit.e), f), g), i) și j) din Codul de procedură penală, precum și cel reglementat la art.486 alin.(2) din același cod. Cazurile care împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale sau determină încetarea procesului penal, reglementate la lit.b) teza întâi, lit.e), f), g), i) și j) ale art.16 alin.(1) din Codul de procedură penală, sunt următoarele: fapta nu este prevăzută de legea penală [lit. b) teza întâi]; lipsește plângerea prealabilă, autorizarea sau sesizarea organului competent ori o altă condiție prevăzută de lege, necesară pentru punerea în mișcare a acțiunii penale [lit. e)]; a intervenit amnistia sau prescripția, decesul suspectului ori al inculpatului persoană fizică sau s-a dispus radierea suspectului ori inculpatului persoană juridică [lit. f)]; a fost retrasă plângerea prealabilă, în cazul infracțiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală, a intervenit împăcarea ori a fost încheiat un acord de mediere în condițiile legii [lit. g)]; există autoritate de lucru judecat [lit. i)]; și a intervenit un transfer de proceduri cu un alt stat, potrivit legii [lit. j)]. La rândul său, art.486 alin.(2) din Codul de procedură penală prevede lăsarea nesoluționată a acțiunii civile de către instanța

penală în cazul în care aceasta admite acordul de recunoaștere a vinovăției și între părți nu s-a încheiat tranzacție sau acord de mediere cu privire la acțiunea civilă.

16. Curtea reține că în ipoteza lăsării nesoluționate a acțiunii civile de către instanța penală, în situația pronunțării soluției de încetare a procesului penal, conform art.16 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală, ca urmare a intervenirii prescripției răspunderii penale, persoana vătămată sau succesorii acesteia au posibilitatea de a se adresa, conform art.27 alin.(2) din Codul de procedură penală, instanței civile competente, pentru soluționarea laturii civile a cauzei penale, conform dispozițiilor Codului de procedură civilă.

17. Curtea constată că, în ipoteza juridică analizată, acțiunea civilă a persoanei vătămate sau a succesorilor săi va fi promovată ulterior împlinirii termenului de prescripție a răspunderii penale și după momentul procesual al constatării de către instanța penală a împlinirii acestui termen. În acest sens, Codul de procedură penală instituie termene de prescripție ce variază de la 3 ani la 15 ani, iar, în cazul prescripției speciale, între 6 și 30 de ani.

18. Prin urmare, Curtea reține că, în situația, cea mai des întâlnită în jurisprudență, a constituirii persoanei vătămate sau a succesorilor acesteia ca parte civilă la data formulării plângerii penale sau la o dată imediat ulterioară acesteia, în ipoteza juridică analizată, durata soluționării acțiunii civile este egală cu termenul de prescripție a răspunderii penale la care se adaugă durata soluționării cererii de către instanța civilă. În acest sens, drept garanții, menite să asigure celeritatea soluționării cauzelor, art.27 alin.(2) teza a doua din Codul de procedură penală prevede că probele administrate în cursul procesului penal pot fi folosite în fața instanței civile, iar art.522-526 din Codul de procedură civilă reglementează contestația privind tergiversarea procesului, instituție ce dă oricăreia dintre părți, precum și procurorului care participă la judecată posibilitatea de a invoca încălcarea dreptului la soluționarea procesului într-un termen optim și previzibil și de a solicita luarea măsurilor legale pentru ca această situație să fie înlăturată.

19. Referitor la prescripția răspunderii penale, Curtea constată că aceasta este o instituție de drept penal substanțial ce reglementează o cauză de stingere a raportului juridic penal de conflict, ca urmare a nerezolvării acestuia, într-o perioadă rezonabilă de timp, de către organele judiciare abilitate. Aceasta semnifică nu doar uitarea de către societate a săvârșirii unei fapte ce pune în pericol valori sociale ocrotite prin norme de drept penal, inutilitatea aplicării unei pedepse și sfârșitul unei perioade de incertitudine a situației juridice a făptuitorului, dar și încetarea procesului penal ca urmare a lipsei de diligență a organelor judiciare în soluționarea cauzelor penale, aspect ce presupune culpa acestora din urmă.

20. Curtea reține că, spre deosebire de reglementarea similară, din cuprinsul art.346 alin.(4) din Codul de procedură penală din 1969, conform căreia, în caz de încetare a procesului penal, ca urmare a intervenirii prescripției răspunderii penale, instanța penală era obligată să procedeze la soluționarea acțiunii civile promovate în fața sa, legiuitorul a prevăzut, la art.25 alin.(5) din Codul de procedură penală în vigoare, lăsarea nesoluționată a acțiunii civile formulate în cadrul procesului penal, în situația constatării prescripției răspunderii penale. Așa fiind, după împlinirea termenului de prescripție, stabilit conform art.154 alin.(1) din Codul penal, sau al împlinirii termenului prescripției speciale, potrivit art.155 alin.(4) din Codul penal, singurul remediu procesual asigurat persoanei vătămate, constituită parte civilă în procesul penal, conform prevederilor art.20 din Codul de procedură penală, în vederea acoperirii prejudiciului suferit prin săvârșirea infracțiunii este cel al promovării unei acțiuni civile la instanța civilă competentă. Acesta presupune asumarea de către persoana vătămată a inițierii și parcurgerii unei noi proceduri judiciare, a cărei desfășurare este caracterizată printr-o întindere cronologică semnificativă, care, adunată cu durata procedurii penale parcurse până la momentul încetării procesului penal, conform art.396 alin.(6) din Codul de procedură penală, determină prelungirea, pentru perioade lungi de timp, a procesului judiciar de recuperare a respectivelor prejudicii.

21. Având în vedere argumentele anterior arătate, Curtea constată că soluția juridică reglementată la art.25 alin.(5) din Codul de procedură penală generează o prelungire nejustificată a procedurilor judiciare în privința persoanei vătămate prin săvârșirea unei infracțiuni, în situația prescrierii răspunderii penale a inculpatului, de natură a încălca dreptul la un proces echitabil al acesteia, în componenta sa referitoare la dreptul la soluționarea cauzelor într-un timp rezonabil, drept fundamental prevăzut la art.21 alin.(3) din Constituție și art.6 din Convenție.

22. Cu privire la acesta din urmă, Curtea a statuat, în jurisprudența sa, în repetate rânduri, existența obligației soluționării cauzelor într-un termen rezonabil, prin punerea în balanță a tuturor elementelor specifice acestora (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 316 din 17 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.608 din 9 august 2016, par.21, și Decizia nr.513 din 5 iulie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.956 din 28 noiembrie 2016, par.19). Prin aceeași jurisprudență, instanța de contencios constituțional a reținut că respectarea dreptul la un proces echitabil, prin soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil, constituie, totodată, un imperativ ce rezultă din principiul legalității procesului penal, prevăzut la art.2 din Codul de procedură penală (a se vedea Decizia nr.423 din 9 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.538 din 20 iulie 2015, par.36)

23. De altfel, Curtea reține că, într-o ipoteză juridică similară, prin Hotărârea din 19 noiembrie 2009, pronunțată în cauza *Tonchev împotriva Bulgariei*, par.47, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat încălcarea art.6 din Convenție, prin nerespectarea standardului termenului rezonabil, într-o cauză în care procedura de soluționare a pretențiilor civile ale reclamantului, referitoare la repararea prejudiciilor provocate prin săvârșirea unei infracțiuni, a depășit opt ani și două luni. Cu acest prilej, instanța europeană a statuat, totodată, că, de fapt, caracterul rezonabil al duratei procedurii judiciare trebuie apreciat în funcție de particularitățile fiecărei cauze, conform

criteriilor pe care le-a stabilit în jurisprudența sa, și, în mod special, în funcție de complexitatea cauzei și de conduita reclamantului și a autorităților implicate.

24. Prin hotărârea anterior referită, par.50-53, dar și prin Hotărârile din 2 octombrie 2008 și 22 ianuarie 2009, pronunțate în cauzele *Atanasova împotriva Bulgariei*, par.46, și *Dinchev împotriva Bulgariei*, par.50, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat, de asemenea, încălcarea art.6 din Convenție, prin nerespectarea dreptului de acces la o instanță, reținând că lăsarea nesoluționată a acțiunii civile de către instanța penală, ca urmare a constatării împlinirii termenului de prescripție a răspunderii penale, este de natură a lipsi reclamantul de acest drept, chiar dacă aceștia ar fi putut să obțină repararea prejudiciilor provocate prin săvârșirea infracțiunii pe calea acțiunii civile. În acest sens, instanța europeană a reținut că, chiar dacă legislația națională conferea reclamantilor o altă cale de a obține repararea prejudiciilor produse prin săvârșirea unor infracțiuni, statul este obligat să asigure persoanelor în cauză garanțiile fundamentale prevăzute la art.6 din Convenție în procedurile judiciare alese. În aceste condiții, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că reclamantului nu trebuie să îi fie cerut să aștepte mulți ani de la data constituirii sale ca parte civilă în procesul penal, pentru ca apoi să își formuleze aceleași pretenții, din nou, în fața instanțelor civile. Totodată, instanța de la Strasbourg a reținut că această concluzie nu poate fi modificată de argumentul că partea interesată ar fi putut promova, de la bun început, o acțiune civilă pentru soluționarea pretențiilor sale, arătând că preferința acestuia pentru a solicita repararea prejudiciilor în cadrul procesului penal nu apare ca fiind nejustificată în situațiile date și că, odată aleasă această cale de repararea a pagubei, reclamantul este îndreptățit să îi fie soluționată cererea și nu să îi fie cerut să încerce o cale alternativă de soluționare, prevăzută de legislația națională.

25. În fine, prin Hotărârea din 19 iunie 2012, pronunțată în cauza *Constantin Florea împotriva României*, par.33, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că, în situația prelungirii duratei cauzei penale din cauza termenului necesar pentru

soluționarea unor conflicte de competență, sau din cauza numeroaselor trimiteri între instanțe și diverse parchete, până la constatarea intervenției prescripției răspunderii penale, nu este nerezonabil să se creadă că aceste probleme legate de competența instanțelor și casările repetate au cauzat întârzieri care nu pot fi imputate reclamantului. Prin hotărârea anterior menționată, instanța europeană a conchis că durata procedurii în fața organelor judiciare interne a fost excesivă și că aceasta nu corespunde standardului termenului rezonabil.

26. Având în vedere aceste argumente, Curtea constată că lăsarea nesoluționată a acțiunii civile de către instanța penală, în cazul prevăzut la art.25 alin.(5) din Codul de procedură penală, cu referire la art.16 alin.(1) lit.f) din același cod, presupune, *de plano*, repararea prejudiciilor provocate prin săvârșirea infracțiunilor pentru care intervine prescripția răspunderii penale în urma parcurgerii unei proceduri nejustificat de lungi, care presupune mai întâi constituirea persoanei vătămate sau a moștenitorilor acesteia ca parte civilă în procesul penal, iar, apoi, după pronunțarea de către instanța penală a soluției încetării procesului penal, parcurgerea procedurii civile. Caracterul nejustificat al întinderii în timp a acestei proceduri este dat de premisa unei durate ce variază între 3 și 30 de ani, la care se adaugă durata soluționării acțiunii civile promovate în fața instanței civile. Or, prin raportare la standardele impuse prin jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului mai sus invocată, caracterul nerezonabil al unor astfel de termene este de netăgăduit.

27. Așa fiind, Curtea constată că garanțiile procesuale prevăzute la art.27 alin.(2) teza a doua din Codul de procedură penală și la art.522-526 din Codul de procedură civilă, analizate la pct.19 *supra*, apar ca fiind insuficiente pentru asigurarea dreptului fundamental prevăzut la art.21 alin.(3) și art.6 din Convenție.

28. De asemenea, prin raportare la aceeași jurisprudență a Curții Europene a Drepturilor Omului, mai sus menționată, Curtea reține că dispozițiile art.20 și art.27 alin.(1) din Codul de procedură penală instituie un drept de opțiune în favoarea persoanei

vătămate și a succesorilor acesteia, care pot exercita acțiunea civilă în procesul penal, prin constituirea ca parte civilă, sau pot opta pentru repararea prejudiciilor produse prin săvârșirea infracțiunii pe calea unei acțiuni civile distincte promovate la o instanță civilă. Însă, conform art.27 alin.(3) și (4) din Codul de procedură penală, opțiunea astfel exprimată are un caracter irevocabil. În acest sens, art.27 alin.(3) din Codul de procedură penală prevede că persoana vătămată sau succesorii acesteia care s-au constituit parte civilă în procesul penal pot să introducă o acțiune în fața instanței civile doar dacă procesul penal a fost suspendat. Această acțiune se suspendă, la rândul său, în condițiile prevăzute la alin.(7) al aceluiași art.27, în cazul reluării procesului penal. Totodată, alin.(4) al art.27 din Codul de procedură penală prevede că persoana vătămată sau succesorii acesteia, care au pornit acțiunea în fața instanței civile, pot să părăsească această instanță și să se adreseze organului de urmărire penală, judecătorului ori instanței, dacă punerea în mișcare a acțiunii penale a avut loc ulterior sau procesul penal a fost reluat după suspendare, dar că părăsirea instanței civile nu poate avea loc dacă aceasta a pronunțat o hotărâre, chiar nedefinitivă.

29. Însă, așa cum Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat în jurisprudența sa, indiferent de calea judiciară aleasă, asigurarea garanțiilor specifice dreptului la un proces echitabil este obligatorie. Or, lăsarea nesoluționată a acțiunii civile de către instanța penală, în condițiile intervenirii prescripției răspunderii penale, cu consecința obligării persoanei vătămate sau a succesorilor ei de a promova o nouă acțiune, în fața unei instanțe civile, în vederea reparării prejudiciilor provocate prin comiterea infracțiunii, după scurgerea unui interval de timp egal cu termenul de prescripție al răspunderii penale, este de natură a încălca dreptul acestora la un proces echitabil.

30. Prin urmare, Curtea constată că opțiunea persoanei prejudiciate prin săvârșirea unei infracțiuni pentru valorificarea pretențiilor sale pe calea acțiunii civile promovate în cadrul procesului penal este justificată de celeritatea soluționării cauzelor

penale, iar diferitele incidente procedurale ce se ivesc pe parcursul acestei proceduri, independent de voința părții vătămate și pe care ea nu le poate anticipa în momentul alegerii între instanța penală și cea civilă, nu trebuie să afecteze caracterul echitabil al soluționării acțiunii sale, prin prelungirea acesteia dincolo de limitele unui termen rezonabil.

31. Având în vedere aceste considerente, Curtea reține că dispozițiile art.25 alin.(5) din Codul de procedură penală, cu referire la art.16 alin.(1) lit.f) din același cod, în situația încetării procesului penal ca urmare a intervenirii prescripției răspunderii penale, încalcă *per se* dreptul fundamental la un proces echitabil, fiind, astfel, contrare prevederilor art.21 alin.(3) din Constituție și art.6 din Convenție.

32. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(4) din Constituție, al art.1-3, al art.11 alin.(1) lit.A. d) și al art.29 din Legea nr.47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

Decide:

Admite excepția de neconstituționalitate ridicată, din oficiu, de Curtea de Apel Brașov - Secția penală și pentru cauze cu minori în Dosarul nr.9552/197/2014 și constată că dispozițiile art.25 alin.(5) din Codul de procedură penală, cu referire la dispozițiile art.16 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală, sunt neconstituționale în ceea ce privește lăsarea ca nesoluționată a acțiunii civile de către instanța penală, în cazul încetării procesului penal, ca urmare a intervenirii prescripției răspunderii penale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Curții de Apel Brașov - Secția penală și pentru cauze cu minori și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 13 septembrie 2016.

PREȘEDINTELE
CURȚII CONȘTIȚUȚIONALE,

prof. univ. dr. Valer DORNEANU

MAGISTRAT-ASISTENT,

Cristina Teodora Pop

Cristina T. Pop